

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 28 October 1900. N°. 1191.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE: Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donnerdag 's middags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20, voor het Buitenland per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertenties: van 1 tot 6 regels / 1.30, voor elke regel meer 20 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereen. 12 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

LAATSTE REEKS.
XXXVIII.

KERK EN STAAT.
XXVI.

En ik hoorde als een stemme eenen groote schare, en als een stemme veler wateren, en als een stemme van sterke donderslagen, zeggende: Halleluja, want de Heere, de almachtige God, heeft als Koning geheerscht. Openb. 19: 6.

Tegen het door ons verdedigde standpunt is herhaaldelijk beroep gedaan op de koninklijke heerschappij van den Christus, die als zoodanig zich niet tot de kerk beperkt, maar ook over veel wat buiten de kerk ligt, uitstrekt. Deze tegenwerping ligt dan ook te zeer voor de hand om haar onbesproken te laten. Zij het daartoe eerst duidelijk gemaakt, wat deze tegenwerping bedoelt. Herhaaldelijk heeft Jezus zelf uitgesproken, dat hem van den Vader alle macht gegeven was, in hemel en op aarde. In dien letterlijken vorm verklaarde Jezus zulks, blijkens Matth. 28: 18, eerst vlak voor zijn hemelvaart; maar zij het ook in eenigszins andere woorden, Jezus had gelijke verklaring reeds vroeger afgelegd na zijn *exce* ut over Chorazin, Bethsaida en Kapernaum; (Matth. 11: 27) en ze herhaald als betuiging in het dusgenaamd hoogepriesterlijk gebed, toen hij zeide: „Vader, verheerlijk uw Zoon, gelijk wij gij hem macht gegeven hebt over alle vleesch” (Joh. 17: 2). Eveneens had, volgens Joh. 3: 35, Johannes de Dooper reeds voor zijn gevangenneming betuigd: „de Vader heeft den Zoon lief en heeft alle dingen in zijn hand gegeven.” En als straks de apostelen de wereld ingaan, om het koninkrijk der hemelen onder alle volkeren uit te roepen, vormt die Heerschappij van hun Heiland en Zender hun vaste onderstelling bij elke prediking. „Heere” is de titel der eere, die hem steeds gegeven wordt. Zijn naam gaat boven allen naam, opdat alle knie zich voor hem buig. Hij zal als Rechter zitten om de levenden en de dooden te oordeelen. Hij is de Koning der koningen. Hij is als het Hoofd der gemeente bekleed met macht „over alle naam die genoemd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomst.” (Efeze 1: 21). Dit is zijn zittingen hebben uitgewerkt, en in dien kerkorde, onzaliger gedachtenis, hebben belichaamd. Het was voor dit stelsel, dat Oldenbarneveldt en Hugo de Groot den strijd aanbonden; en toen in 1816 koning Willem I de Gereformeerde kerken in het synodaal genootschap omzette, heeft hij, als soeverein van deze landen, uit datzelfde Arminiaansche beginsel gehandeld. Wel waant het volk, dat de strijd in de 16de en 17de eeuw alleen over de leer van den vrijen wil liep, maar de kenner weet beter. De strijd liep toen minstens evenzeer over de macht die de Overheid in kerkelijke zaken zou hebben uit te oefenen; en het is niet het minst op dat stuk, dat onze vaders de dusgenaamde Erastianen hebben weersstaan.

Weer op andere wijze trokken de Caesarpapisten in Engeland en Duitschland hun conclusien. Met de dorre uitwendigheid der Arminianen namen ze geen vrede. Het geestelijk leven der kerk was niet op die manier van haar kerkelijk leven te scheiden. Neen, moest de Overheid, moest de magistraat, als dienaar van Christus, ook in de kerk het gezag van Christus handhaven, dan moest hij ook in de kerk zelf als geestelijke macht kunnen optreden. De magistraat moest dan tevens met priesterlijk gezag bekleed zijn. De koning van het land moest dan tevens opperste bisschop in de kerk zijn, en, dank zij die geestelijke qualiteit, zijn koninklijke heerschappij ook in de nationale kerk, de kerk van het land, kunnen uitoefenen. Meer dan één kerk was in eenzelfde land deswege ontdekt. De kerk van den vorst was tegelijk de kerk van het volk. *Christus regit et regitur*, d. w. z., hij die als vorst van het land heerscht, heerscht ook als opperste bisschop in de kerk van Christus.

En weer een heel ander stelsel heeft de Hierarchie uit deze zelfde voorstelling afgeleid. Is Christus tegelijk het Hoofd der gemeente en de met soevereine macht bekleede drager van de majesteit Gods, dan is ook zijn Stedehouder op aarde bekleed met een macht, die over kerken en volken gaat. Dan neemt de Stedehouder van Christus een plaats der eere in, niet alleen in de kerk, maar ook in het leven der volkeren en over alle aardse Overheden. Aan die Overheid moge dan in eigen afkeer zekere autonomie worden toegekend, maar de pauselijke soevereiniteit gaat toch

ook over alle keizers en koningen. In alle vraagstukken van beginsel hebben zij *zijn* aanwijzing te volgen, en de kerk waarvan de Bisschop van Rome het zichtbare hoofd is, moet met alle aan de Overheid ten dienste staande middelen tegenover alle pretendente secten of valsche kerken gemaintineerd worden.

Zoo ziet men dus, hoe deze voorstelling van de Christus-regering, wel verre van noodzakelijk tot den regel, dien men met Art. 36 bedoelt, te leiden, zich veel eer leent, om er de meest strijdige stelsels uit af te leiden. En dit spreekt van zelf. Verwart en vermengt men toch in Christus' koninklijke heerschappij het zichtbare en onzichtbare, het uitwendige en inwendige, het burgerlijke en het kerkelijke leven, de Gemeene Gratie en de Particuliere Genade, dan kan drieërlei hieruit volgen: of dat de kerkelijke macht de Overheid aan zich onderwerpt, of dat de Overheid ook in de Kerk de macht aan zich trekt, of eindelijk dat men in de Kerk het geestelijke van het kerkrechtelijke afscheidt, en de regering der kerken aan de Overheid trekt, om aan de Opzieners alleen de geestelijke macht van leerbepaling te laten. Het eerste koos de Hierarchie, het tweede diende de Caesarpapisten, op deeling wierpen het de Arminianen.

Doch hiermede is de zaak niet afgedaan. Er moet onderzocht of de grondvoorstelling van de Christusregering, die bij dit alles het uitgangspunt vormt, de juiste is. En dan zij al aanstands opgemerkt, dat onze Formulieren van Eenigheid haar allerminst begunstigen. Als in onze Belijdenis en in onze Catechismus gehandeld wordt van het Voorzienig bestel en bestuur aller dingen, spreekt noch de Belijdenis in Art. 13, noch de Catechismus in vraag 27 ook maar niet één woord van de Christusregering, doch uitsluitend van het doen Gods. In het schoone antwoord op vraag 27 wordt ons de Voorzienigheid gepredikt als „de almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde nog onderhoudt en regeert.” Zelfs is de indeeling in den Catechismus een zoodanige, dat eerst in de 11e Zondagsafdeeling van *God den Zoon* wordt gehandeld, nadat de leer der Voorzienigheid vooraf geheel is afgedaan. In de Belijdenis is het niet anders. En komen we nu toe aan de *Ambten* van den Middelaar, dan legt ook de Catechismus zeer zeker nadruk op zijn *Koninklijk* ambt, maar zegt er alleen dit van, dat de Middelaar gezalfd is tot onze eenigen Koning, die ons met zijn *Woord en Geest* regeert en behoedt. En dit *regeren* wordt in antwoord 32 nader zoo toegelicht, „dat ook wij hiernaamaals met Jezus over alle schepselen regeren zullen.” Ook in Art. 26 van onze Belijdenis wordt van „de macht en het aanzien” van Jezus alleen gesproken als middel om ons te beschutten tegen onze vijanden, en wordt de hoofdgrond van onze troost daarin gezocht, dat hij den Vader *voor ons* bidt, en dat zijn bede altoos verhoord wordt. In Art. 36, waarin gehandeld wordt over de afkeer van het burgerlijk leven, wordt de naam van Christus eerst in verband met de Kerk genoemd, en de macht der Overheid rechtstreeks van *God* afgeleid. En wel wordt in de 19e Zondagsafdeeling van den Catechismus gezegd, dat het Christus is „door wien de Vader alle dingen regeert”, maar dit wordt in het antwoord op vraag 51 toch weer teruggebracht tot het doel, om de verlossing „met zijn macht tegen vijanden te beschutten en te bewaren.”

Men kan dus niet zeggen, dat de voorstelling, alsof na Jezus hemelvaart het Voorzienig bestuur van God Drieënnig tijdelijk geschorst en op den Middelaar overgedragen ware. In onze Formulieren van Eenigheid ook maar eenigen steun vindt. Eer het tegendeel. Waarspreek is met macht over alle dingen, en de Vader alle dingen door Hem regeert, wordt dat altoos in verband gebracht met de beschutting en bescherming der verlossing. Overdracht van majesteit zou elk gebed van Jezus tot den Vader uitsluiten. Wie het zelf doet, bidt niet tot Hem die het ophield

te doen. En toch wordt die voorbede van Jezus steeds als het groote instrument van onze behoudens op den voorgroond gesteld.

Het loont de moeite, dit in bijzonderheden aldus uit onze Formulieren van Eenigheid te toonen, omdat er over een artikel (36) uit die Formulieren gehandeld wordt, en het niet aangaat art. 36 op een wijze te verklaren, die in botsing zou komen met de doorgaande voorstelling van de macht van den Middelaar, die ons in de Formulieren gegeven wordt. Toch klemt het nog sterker, dat de Schrift zelf evenmin van zulk een tijdelijke non-activiteit van den Vader, als we nogmaals met eerbied zoo spreken mogen, ook maar iets weet. Jezus heeft niet eerst bij zijn hemelvaart gezegd: Nu zal mij alle macht in hemel en op aarde gegeven worden, maar reeds lang vóór zijn sterven, toen hij Chorazin, Bethsaida en Kapernaum hun vreeslijk lot profeteerde, sprak hij het stellig uit, niet dat hij alle macht straks ontvangen zou, maar hij zei toen reeds: „Alle dingen *zijn* mij overgegeven van mijn Vader.” En niettegenstaande Jezus derhalve toen reeds uit die machtsvolkomenheid sprak, wijst hij toch bij alle vraagstukken van de Voorzienigheid steeds op den Vader en nooit op zichzelf. „Weest niet bezorgd, want uw Vader weet dat gij alle deze dingen behoeft.” „Geen haar kan van uw hoofd vallen zonder den wil mijns Vaders.” Pilatus heeft wel macht, maar geen andere macht dan die aan hem van *God* gegeven is; want er staat *van boven*, en Jezus zelf was toen nog op aarde. En als we de geschriften der apostelen open slaan, vinden we daar evenzoo, in Rom. 13, dat er geen macht is dan van *God*, en dat daarom alle macht die er is, moet gehoorzaam worden. Die God, die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont, wordt genoemd de Koning der Koningen en de Heere der heeren. We hebben ook nu nog Gode in alles te danken. Het is de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus die *zelf* ons heiligt. Uit God, door God en tot God zijn en blijven ook nu nog alle dingen. En het is Gode, aan Wien deswege moet worden toegebracht de lof, de eere en de aanbidding. En wel wordt in 1 Cor. 15: 27 gesproken van een Koninkrijk, dat Christus weer aan God en den Vader zal overgeven, maar dit sluit zoo weinig in den daaraan voorafgaanden tijd de regering van God zelf uit, dat er veel eer bijstaat, hoe het de Vader is die zelf „alle vijanden aan zijn voeten onderwerpt.” Iets waarbij tevens zij opgemerkt, dat de Middelaar in heel de apostolische Schrift, ook terwijl Hij aan Gods rechterhand zit, onze *Voorspraak* blijft, die „leest om voor ons te bidden”, en door wiens gebed ons alle zegen toekomt. Ook hierf dus de uitwerking van hetgeen Christus, ons ten goede doet, altoos afhankelijk gesteld van de almachtigheid Gods.

Met deze verwijzing naar onze Formulieren, en haar gegrondheid in de Heilige Schrift, konden we volstaan, om elke gevolgtrekking, die men uit een hiermede strijdige voorstelling van de Christusregering tegen ons wil maken, af te weren. Toch verheven we ons niet, dat hiermede het klare inzicht in de hier geldende verhoudingen nog niet verkregen is. Het koningschap van den Verlosser behoort tot die ingewikkelde leerstukken, die nog nimmer scherp genoeg ontleed zijn; en het is opmerkelijk, hoe onze Geloofsbelijdenis wel breed het priesterlijk ambt van den Middelaar uiteenzet, maar over zijn koninklijk ambt nagenoeg zwijgt. Men kan alsoo niet zeggen, dat onze kerken reeds tot genoegzaam helder bewustzijn zijn gekomen omtrent de beteekenis der woorden, dat alle macht in hemel en op aarde aan Jezus is gegeven, omtrent zijn zittingen rechterhand Gods, en omtrent het overgeven van het koninkrijk aan God en den Vader in de voleinding der eeuwen. Bij het indenken van hetgeen ons hieromtrent geopenbaard is, loopen we telkens gevaar, om in den Middelaar den tweeden Persoon der heilige Drieënnigheid uit het oog te verliezen, en tusschen God en zijn Christus een scheiding te maken die niet mag. En toch, juist uit het maken van die ongeoorloofde scheiding kwam zoowel de voorstelling op, dat het regiment Gods thans rustte, en we dus alleen met het regiment van den Christus zouden te doen hebben, als de even verkeerde denkwijze, die de macht van den Middelaar beperkt tot geestelijke invloeden op de harten der geloovigen. Toelichting zal daarom elke poging verdienen, die er naar streeft om dit ingewikkelde leerstuk door nauwkeurig Schriftonderzoek en dogmatische synthese tot meerder helderheid te brengen. Aan zulk onderzoek bestaat behoefte, al zou het misplaatst zijn, zoo wij hier zoodanig breed onderzoek wilden

inlassen. Voor het hier beoogde doel was het voldoende, de voorstelling van een Christusregering die de Godsregering tijdelijk stil liet staan, als in strijd met de Schrift, en op grond hiervan ook met onze Formulieren van Eenigheid, buiten het gedrag te plaatsen.

Voor de zaak zelve bepalen we ons daarom tot het trekken van enkele groote lijnen. De Schrift leert ons de ontwikkeling van al wat bestaat in zijn historisch verloop opvatten, als beheerscht door de organische betrekking waarin het tot ons menschelijk geslacht staat. Ze stelt ons de ontwikkeling van dat menschelijk geslacht voor, als beheerscht door de herboren menscheit. En ze leert ons steeds, dat die herboren menscheit op haar beurt beheerscht wordt door den Christus. Zoo culmineert het alles in den persoon des Verlossers, en tegelijk in dien Verlosser als het Woord dat bij God en God was, den Middelaar van het Scheppingswerk. Nu staat de voortgang van deze uitwendige voleinding in nauw verband met den loop der historie in het gemeene leven. Dit geldt zoowel van elk geloovige, als van een Kerk, en van de Kerk in het gemeen. Gelijk er samenhang is tusschen ziel en lichaam, zoo ook is er samenhang tusschen uw uitwendig en uw geestelijk leven, en zoo ook tusschen de ontwikkeling van het Koninkrijk der hemelen en den voortgang van de historie in de burgerlijke sfeer. Zal nu de geestelijke ontwikkeling, gelijk ze in Christus als het Hoofd der Gemeente gewaarborgd is, ongestoord doorgaan, dan moet ook het gemeene leven der wereld zich daarmede in zulk een harmonie ontwikkelen, dat het alles aan den voortgang van het Koninkrijk der hemelen dienstbaar wordt. Niets in het providentieel bestel kan dan aan het genadewerk van den Heiligen Geest in den weg staan. En het providentieel bestel, en het geestelijk regiment moeten dan uit één gedachte vloeien, moeten één lijn volgen, moeten steeds hand in hand gaan. Die eenheid moet in Christus gegeven zijn, en, daar hij zelf God is, ook in zijn God-menscheit energie tot uiting komen. En dat nu is het, wat in het zitten van den Christus aan de Rechterhand Gods beleden wordt. Niets, niets wat voor de voleinding van het Koninkrijk der hemelen onmisbaar is, den Middelaar onthouden. Hem is dit alles gegeven, in hemel en op aarde, geheel onverschillig of het enkele personen dan wel geheele volken, natuurkrachten of engelen betreft; maar zulks altoos in dien zin, dat dit alles instrumenteel dienst doet, om het Koninkrijk der hemelen te doen komen; en wel zoo, dat de Zoon des menschen de uitwerking altoos *afleidt* van die Almachtigheid Gods, waarin Hij zelf als de *Zone Gods* deelt.

„Zie, ik kom.”

En zie, ik kom haastelijk; en mijn loon is met mij, om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn. Openb. 22: 12.

Zij, die in Jezus ontslagen zijn, kennen tot op Jezus wederkomst ten gerichte enkel een *zitten* bestaan. Ze derven het lichaam. Ze missen een uitwendige wereld om zich heen. Of liever, ook al is die er, zij ontwaren die niet. Ze hooren, ze zien, louter met het oor en het oog der ziel. Ze hebben met Gods engelen en Gods heiligen geen andere dan geestelijke gemeenschap, en zelfs hun gemeenschap met hun Heiland kan geen andere dan een geestelijke zijn. Ze zien den Middelaar in het Goddelijk schoon van zijn innerlijke heerlijkheid, niet in het verheerlijkt lichaam. Ook die aanschouwing zal hun eens toekomen, maar aanvankelijk is ze er nog niet. En daarom kennen ook de heiligen in het Vaderhuis de moeite des *wachten*. Met name van de bloedgetuigen lezen we, dat ze tot den Middelaar met groote stemme roepen: „Hoe lang, o, heilige en waarachtige Heerscher, oordeelt en wrekt gij ons bloed niet?” (Openb. 6: 10), en hun werd gezegd, „dat ze nog een kleintje *tijd wachten*, of gelijk er letterlijk staat, *rusten* zouden, totdat het getal der martelaren vervuld zou zijn.”

Afgebroken zal die tijd des wachters eerst worden, als het einde daar is, en Jezus met zijn engelen naar deze aarde terugkeert. Niet, alsof die in Jezus ontslagen zijn, dat *wachten* bij jaren en eeuwen zouden tellen, want tijds-besef en tijdrekening bestaat er in het Vaderhuis niet. Duizend jaren zijn er als één dag, en één dag is er als duizend jaren. Er kan in de eeuwigheid geen klok tikken. Maar al is er in het Vaderhuis niet de doodelijke vermoelenis van het doorworstelen der eeuwen in afwachting van wat te komen staat, toch is er wel het klaar besef, dat er iets komen moet, dat er nog niet is, en dat hun Heiland door zijn uitgaan ten gerichte hietoe den stoel zal geven. Is dit nu zoo te verstaan, dat zij, waar de Bruid op aarde bidt: „Kom, Heere Jezus!” ja